

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng thứ Ba, ngày 30/9/2025.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

Bài 209: Chúng sanh vì sao mê? Mê ở chỗ nào?

Phật Bồ Tát đã xuất hiện ở thế gian đã rất lâu. Giáo huấn của các Ngài giúp chúng sanh vượt thoát sanh tử, ra khỏi luân hồi. Không Lão Phu Tử - bậc đại hiền cũng đã từng xuất hiện từ lâu ở thế gian, giáo huấn của Ngài dạy con người hoàn thiện đạo nghĩa, làm sao xử lý tốt được năm mối quan hệ ngũ luân trong đời sống thường ngày. Người chưa được tiếp cận giáo huấn của các Ngài mà mê mờ thì không nói đến, câu hỏi đặt ra là vì sao người đã tiếp cận giáo huấn rồi mà mê vẫn còn mê?

Thứ nhất là do tập khí phiền não xấu ác lâu đời của chúng ta và thứ hai là ngay hiện đời, chúng ta vẫn đắm chấp vào ảo danh ảo vọng, tự tư tự lợi, hưởng thụ năm dục sáu trần. Nếu rời xa những thứ này, chúng ta có thể thực hành được rất tốt lời giáo huấn của Phật Bồ Tát Thánh Hiền. Còn nếu chúng ta cứ đắm chấp vào những thứ đó thì cho dù Thích Ca Mâu Ni Phật tái sanh và Không Lão Phu Tử xuất thế cũng không có cách gì cứu giúp được chúng ta.

Trước đây, tôi dạy lớp gia giáo tôi từng nói rằng: *“Học trò mà không chịu học thì cho dù thầy giáo là tiến sỹ, thầy dù có giỏi, học trò cũng không thể tiếp nhận được.”* Trên Kinh Phật nói: *“Thân người khó được, Phật pháp khó được nghe”*, thế mà bây giờ chúng ta đang trong thân người rồi, gặp được Phật pháp và chuẩn mực Thánh Hiền rồi mà chúng ta không hề trân trọng! Chỉ cần một việc nhỏ làm ảnh hưởng thì chúng ta liền gác Phật pháp và chuẩn mực Thánh Hiền qua một bên.

Trong Kinh Hiền Ngu, Thích Ca Mâu Ni Phật trong đời quá khứ cầu đạo, đều phải đánh đổi bằng thân mạng, hiến cả cặp mắt để cầu pháp. Người đòi hỏi tiền thân của Phật hiến mắt cũng đều là thị hiện để khảo nghiệm tâm cầu pháp của Ngài. Lúc này tiền thân của Phật đã ai cầu rằng: *“Ông hãy nói cho tôi nghe đi vì tôi sợ là khi tôi đưa mắt cho ông, thì tôi không còn đủ sức để lắng nghe.”* Còn chúng ta chỉ vì nhức răng, đau chân là có thể bỏ qua cơ hội tốt để học tập.

Trước đây khi tôi dạy học ở Bà Rịa-Vũng Tàu, tôi trân trọng từng buổi dạy nên dù bên ngoài cơn bão đang gầm rú, tôi vẫn đi cả trăm cây đũa về đến lớp học. Học trò thì không như vậy, trông đánh xuôi, kèn thổi ngược. Như thế nên không thể có cảm ứng tương thông. Vừa nghỉ giải lao thì cả lớp cùng đồng thanh đòi nghỉ, với lý do là thầy phải đi đường xa. Tôi trả lời là vẫn tiếp tục học đến hết giờ, còn việc đi lại việc của cá nhân tôi. Đây là một kỷ niệm đáng nhớ. Qua đây để thấy rằng vì sao chúng ta có thể

trưởng thành? Là vì chúng ta có lòng kiên định trên mọi phương diện chứ không phải phương diện này thì kiên định, phương diện khác thì chệnh mảng. Kể cả lớp học có hai ba người tôi vẫn dạy, vì tôi muốn truyền động lực cho những người nghỉ học.

Cho nên Hòa Thượng chỉ dạy lý do vì sao chúng sanh mê? Là vì chìm trong tham cầu tự lợi, bỏ quên giáo huấn của Phật Bồ Tát Thánh Hiền. Tôi từng có được một khái thị lớn khi nghe Hòa Thượng mô tả về tư cách của một người quân tử là: *“Thấy lợi không màng, thấy khó dần thân vào”*. Cho nên nếu tư cách của một người quân tử mà chưa làm được thì làm sao có tư cách đi làm Phật, làm Bồ Tát. Không phải là không màng đến lợi lộc thì chúng ta không có lợi lộc. Lợi lộc hình thành là do phước báu, cho nên có phước rồi thì lợi sẽ tự đến, đến bằng mọi cách thỏa đáng nhất cho chúng ta. Mọi phương diện đời sống tự đầy đủ. Tuy nhiên, chẳng có mấy người tin điều này nên họ cứ đắm chìm trong tham cầu, do đó càng tạo nghiệp thì nghiệp càng nặng, phước thì vơi dần. Đến lúc hết phước, muốn cứu chữa cũng không còn kịp.

Có một câu chuyện thật rằng có người lúc trẻ làm nhiều việc sai trái đến giữa cuộc đời đã phản tỉnh, hồi đầu tu hành sám hối nhưng oan gia trái chủ vẫn không tha, bắt người này phải chết. Con cái của vị này giàu sang, nhà cửa đủ đầy, thậm chí con cái rất hiếu thảo, phụng dưỡng chu đáo, thế nhưng người này lại không muốn sống nữa, chỉ muốn chết. Câu chuyện là lời phản tỉnh cho chúng ta rằng trừ khi chúng ta không tạo nghiệp, còn nếu một khi nghiệp đã tạo rồi thì phải vương mang.

Hòa Thượng nói: ***“Chúng sanh sở dĩ không tin lời Phật Bồ Tát Thánh Hiền là vì nghi hoặc của họ rất nghiêm trọng. Hay nói cách khác họ không tin giáo huấn của Phật Bồ Tát Thánh Hiền cho nên họ làm sao có thể y giáo phụng hành. Họ đối với giáo huấn của Phật Bồ Tát và Thánh Hiền đều là nửa tin nửa ngờ.”*** Chúng ta đừng tưởng rằng Hòa Thượng đang nói ai. Ngài đang nói đến chính chúng ta. Chúng ta đối với giáo huấn của Phật Bồ Tát Thánh Hiền đều là nửa tin nửa ngờ. Dù đã có kết quả tốt đẹp trước mắt từ việc y giáo phụng hành lời dạy của các Ngài nhưng chúng ta vẫn nghi ngờ.

Phật Bồ Tát Thánh Hiền đã dài công khuyên bảo nhưng chúng ta lại không tin, trong khi một lời giáo ngôn nào đó thì chúng ta tin ngay. Vì sao? Vì lời nói đó thuận với tham cầu của riêng mình nên chúng ta tin ngay. Ví dụ Phật Bồ Tát đã dạy chi tiết cho chúng ta cách làm sao để phát tài và phải nỗ lực dụng công mới có thành tựu còn yêu ma thì không cần dụng công. Thấy vậy chúng ta tin ngay theo yêu ma. Cho nên Phật Bồ Tát đến thế gian này đã quá khổ cực, đã nói đi nói lại mãi mà chúng sanh lại không nghe theo. Cho nên Hòa Thượng thường nói rằng: ***“Chúng sanh ngày nay thích nghe gạt không thích nghe khuyên.”***

“Khuyên” là bảo chúng sanh phải thật làm, phải bỏ đi tập khí xấu ác của bản thân còn ***“gạt”*** là bảo chúng sanh không cần bỏ tập khí, rồi vun bồi cho tập khí sâu đậm hơn. Do vậy, chúng sanh rất thích. Trên phim kiếm hiệp, một vị muốn truyền võ công cho

học trò thì chỉ cần đưa tay tung một chưởng vào vai hay lưng. Nếu có thể làm được như vậy, chắc Thích Ca Mâu Ni Phật sẽ đem năng lực thành Phật của Ngài truyền hết cho chúng ta. Thực tế, Ngài dạy chúng ta muốn thành Phật phải trải qua một quá trình thực hành lâu dài. Tuy nhiên, chúng sanh lại không muốn phải trải qua quá trình dài.

Hòa Thượng nói: ***“Bạn không tin lời của Phật Bồ Tát thì tổn thất đó quá lớn đối với bạn. Việc này thậm chí còn chướng ngại thiện hạnh, chướng ngại việc tích công bồi đức và chướng ngại thành tựu của bạn. Chúng ta chiếu theo cách làm của Phật, của Bồ Tát thế nào thì làm y như vậy, tất cả đều là dụng tâm chân thành khi đối nhân xử thế tiếp vật. Làm được như vậy, ở trong xã hội này, chúng ta không gặp phải sự thiệt thòi đâu! Còn nếu có thiệt thòi là do chưa dụng tâm chân thành. Chúng sanh có chiếm tiện nghi của bạn thì Phật Bồ Tát sẽ dành tiện nghi tốt nhất cho bạn! Chỉ có người dụng tâm tự tư tự lợi thì mới bị thiệt thòi. Vì sao? Vì tự tư tự lợi là căn nguyên, cội nguồn của tất cả nghiệp chướng.”***

Chúng ta biết dụng tâm chân thành khi đối nhân xử thế tiếp vật thì chúng ta không bị thiệt thòi. Tuy nhiên, thử xét xem có ai là không tự tư tự lợi không? Thuận lợi cho bản thân thì chúng ta vui, ngay lúc đó, chúng sanh đang phải chịu thiệt thòi từ sự thuận lợi của chúng ta rồi. Nếu là người học Phật mà dụng tâm như thế là hoàn toàn sai! Là người học Phật, chúng ta phải nhận phần thiệt thòi. Thiệt thòi là nói theo thế gian chứ chúng ta không hề thiệt thòi. Hòa Thượng nói rằng thiệt thòi chính là phước chứ không phải thiệt thòi là họa. Người chiếm phần của người khác khiến người khác bị thiệt thòi mới là người dễ gặp họa.

Một người tự tư tự lợi thì bất cứ nghiệp chướng nào cũng có. Ảo danh ảo vọng, ý niệm hưởng thụ năm dục sáu trần, thâm sân si ngạo mạn phát khởi cũng là do tâm tự tư tự lợi. Hòa Thượng nói rằng nếu như có thể đem tâm tự tư tự lợi thay đổi đi, hoán cải thành mọi khởi tâm động niệm đều là vì lợi ích chúng sanh, thì ngay ý niệm đó, chúng ta đã chuyển phàm thành thánh, chuyển mê thành ngộ. Mê ngộ không phải là điều gì lớn lao đâu, chỉ ngay trong một ý niệm. Ý niệm của chúng sanh rất dễ dàng thay đổi còn Phật Bồ Tát thì không hề thay đổi. Ý niệm của Phật Bồ Tát đối với chúng sanh là thường hằng, còn ý niệm của chúng ta ban đầu khởi lên là lợi ích chúng sanh nhưng ý niệm sau đã là lợi ích cho riêng mình, là lo lắng bản thân sẽ lỗ, sẽ thiệt.

Chúng ta thường nghe Hòa Thượng nói rằng chúng ta học Phật, niệm Phật rồi thì phải tin rằng mọi sự mọi việc trong cuộc đời của mình, sẽ có sự an bài của Phật. Đây không phải là mê tín mà là khi y giáo phụng hành theo lời Phật dạy thì cũng chính là lúc chúng ta được Phật an bài rồi. Nếu tuyệt đối làm theo lời Phật chính là sự an bài của Phật. Làm trái lời Phật nghĩa là không theo sự an bài của Phật. Tương tự như thế, chúng ta làm theo giáo huấn của Thánh Hiền thì được sự an bài của Thánh Hiền. Chúng ta hoài nghi đối với Kinh điển, đối với Thánh giáo chính là chúng ta đã hoài nghi đối với việc hành thiện. Như thế chúng ta chưa nghe theo sự an bài của Phật. Nếu có thể y giáo

phụng hành, nghe lời làm theo một cách triệt để, thì chắc chắn kết quả đẹp đẽ sẽ đến với chúng ta.

Hòa Thượng nói: ***“Bạn hoán cải, thay đổi được ý niệm chính là bạn đã nhổ tận gốc nghiệp chướng của chính mình. Vì sao không còn nghiệp chướng? Vì không có ta nữa! Cho nên đã không có ngã, không có ta thì chỗ nào có nghiệp chướng?”*** Có người tụng công lạy Phật một ngày 1000 đến 2000 lạy với hy vọng là sám hối được nghiệp chướng. Phải hiểu rằng muốn nhổ được tận gốc nghiệp chướng thì phải xử lý từ trên ý niệm. Ý niệm hoàn toàn vì người khác mà lo nghĩ mới nhổ được tận gốc nghiệp chướng của mình. Mọi ý niệm đều vì chúng sanh thì rõ ràng không có “ta” nữa. Không có “ta” thì sẽ không có “cái của ta”, cho nên nhổ được tận gốc. Nếu còn “ta” và “cái của ta” thì nghiệp chướng từ đó mà sanh khởi.

Cho nên nếu không hiểu đạo lý này thì cả đời hành trì tu tập song kết quả lại không có. Có người trước đây ở trong thung lũng sâu, suốt ngày công phu tu hành nhưng phiền não vẫn phiền não. Họ hỏi tôi nguyên nhân và tôi trả lời là đơn giản thôi, phiền não từ trong nội tâm. Thậm chí bây giờ chúng ta tu hành, mong được giải thoát, mong niệm Phật được vãng sanh mà không vì người khác mà nghĩ rằng ***“Tôi vãng sanh là để độ chúng sanh”***. Nếu chúng ta không hiểu thì cả đời tu hành cũng không thành Phật, cũng không vãng sanh bởi chính sự tự tư ích kỷ. Thành Phật hay vãng sanh chính là để hoàn thiện chính mình, khiến năng lực độ sanh được tốt hơn. Chứ không phải có ý niệm là ở thế gian này khổ quá rồi nên đi làm Phật ở cảnh giới Phật để không khổ nữa. Hiện tại có rất nhiều người tu hành có ý niệm như vậy.

Có người nói với tôi là họ phát nguyện tương lai vẫn là một người tu hành bởi làm một người tu hành cảm thấy được giải thoát, không ràng buộc. Ý niệm này có lớn lao không? Không lớn lao chút nào. Đáng lẽ ra hình tượng người tu hành là làm biểu pháp cho chúng sanh, để làm sao có thể tiếp độ được chúng sanh đến với Phật được nhiều hơn. Đó mới là ý niệm đúng chứ! Có người phát nguyện hiện giờ là trụ trì, mai một cũng trở lại làm trụ trì. Tôi nói rằng như thế sai rồi.

Cho nên chỉ cần chúng ta thay đổi ý niệm và quán sát chúng, hể thấy ý niệm vì mình thì dẹp bỏ và ý niệm vì người thì tăng trưởng và phải đi làm ngay. Nếu không làm ngay chúng ta sẽ hối hận, sẽ không làm vì tâm chúng ta sẽ khởi so đo lời lỗ, hơn thua, tốt xấu. Hòa Thượng chỉ dạy rằng đã không có ngã, không có ta thì chỗ nào có nghiệp chướng? Chúng ta phải được nhắc đi nhắc lại điều này nhiều lần, nếu không chúng ta vẫn dính vào cái ta và cái của ta. Đây là nơi sản sinh ra mọi nghiệp chướng.

Nhiều người tu hành trên thân tướng thì không ai bằng, họ có thể lạy một ngày 1000 đến 2000 lạy, nhưng việc làm của họ hằng ngày vẫn là làm cho mình chứ không phải là làm cho chúng sanh. Làm được những việc phát dương quang đại Phật pháp, giáo huấn Thánh Hiền mới là quan trọng. Chúng ta nghe Hòa Thượng nhắc rất nhiều về việc làm sao chuyển đổi được nội tâm của mình. Khi nội tâm chuyển rồi thì chúng ta

làm bất cứ việc gì kể cả tu hành mới có thể đạt được kết quả cao nhất. Tuy nhiên, những nơi khác thì không nhắc đến việc này, thường thì chỉ đề cập đến việc tu hành và sự thành tựu của pháp tu. Điều quan trọng Hòa Thượng nhắc nhở là dụng tâm gì để tu hành? Dụng tâm gì để làm thiện? Đĩa giảng nào, Hòa Thượng cũng nói đến việc này. Vì sao? Vì đây chính là điểm cốt lõi cho nên nếu chúng ta chuẩn bị tốt tâm của mình giống như đất đã dọn sạch cỏ, được xới lên tơi xốp, thì cho dù gieo lên hạt gì thì hạt đó cũng sẽ sanh trưởng tốt đẹp.

Hòa Thượng nói: ***“Tâm tự tư tự lợi là tâm luân hồi và nếu chúng ta dụng tâm tự tư tự lợi mà làm thiện pháp (làm việc thiện) thì việc thiện của chúng ta trở thành sai rồi. Việc thiện này đã trở thành tư lợi mà làm. Con người vì sao luôn tự tư tự lợi? Là vì mỗi niệm của họ luôn có ‘cái ta’ và ‘cái của ta’, chính là hoài nghi đối với giáo huấn của Phật. Chúng ta học Phật rồi mà ngày ngày vẫn sống trong vọng tưởng, chấp trước, phiền não!”***

Mỗi niệm vì có “cái ta” và “cái của ta” nên khởi tâm động niệm luôn là vì mình mà làm, nên đây là cội gốc sản sanh ra mọi nghiệp chướng. Chúng ta không thật làm chính là hoài nghi với giáo huấn của Phật. Nếu thật tin thì sẽ thật làm. Vì có hoài nghi nên không thật làm. Chúng ta học Phật rồi mà vẫn sống trong phiền não, vậy hãy quán chiếu xem phiền não này từ đâu mà sanh ra? Chắc chắn là vì tự tư tự lợi, vì được mất, hơn thua, tốt xấu, thành bại. Do đó, chỉ cần chúng ta xuất phát từ nơi tâm chân thành thì mọi việc làm của chúng ta đều là tốt đẹp. Nếu xuất phát từ tâm được mất thì không thể thoát được phiền não. Lúc đó, tâm cảnh của chúng ta sẽ là làm ít phiền não ít, làm nhiều phiền não nhiều. Trong khi người khác thì càng làm càng thấy an vui, còn chúng ta thì càng làm càng phiền não mà không biết lý do vì sao. Nếu có thể biết nút thắt nằm ở đâu thì hãy gỡ nút thắt ra thì mọi sự việc sẽ trở nên dễ dàng.

Hòa Thượng nói: ***“Chướng ngại lớn nhất trên đạo Bồ Đề mà không được giải trừ thì làm sao bạn có được thành tựu?”*** Ông Lý Mộc Nguyên, hằng ngày từ sáng đến chiều, ngủ không đủ giấc, không có thời gian ăn, tất cả mọi sự mọi việc đều là vì chúng sanh. Thậm chí có bà cụ nói với ông là ngày đó sẽ vãng sanh và ông có thể đứng ngày đó hộ niệm cho bà không? Ông Lý Mộc Nguyên trả lời là ngày đó ông dẫn đoàn đi bái sơn rồi và liệu bà có thể lùi ngày vãng sanh đi không? Bà cụ đồng ý chờ ông đến ngày ông trở về mới vãng sanh. Qua câu chuyện này, chúng ta thấy rằng người vãng sanh và người lo việc chúng sanh đều rất tự tại. Người vãng sanh mà không tự tại, cứ nhất định đi đứng ngày thì ông Lý Mộc Nguyên phải bỏ đi việc đã hứa với chúng sanh. Như thế thì chướng ngại rồi, không phải là tự tại. Tự tại là có thể rời ngày vãng sanh để ông Lý Mộc Nguyên có thể hoàn thành công việc cho chúng sanh. Cho nên, bài học hôm nay Hòa Thượng chỉ dạy cho chúng ta rằng vì sao chúng ta mê và mê ở chỗ nào? Rõ ràng chúng ta không nhận ra rằng chúng ta mê do tâm của chúng ta tự tư tự lợi. Mọi khởi tâm động niệm, việc làm của chúng ta đều tự tư tự lợi nên mới có chướng ngại. Rồi xa hết tự tư tự lợi thì mọi việc sẽ hanh thông./.

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

*Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót.
Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học
tập mang lại lợi ích cho mọi người!*